

w stosunku do Niemiec, ale w stosunku do całej Europy". W nawiązaniu do powyższego twierdzenia ministra Oberländera „Frankfurter Rundschau” z 19 marca 1958 r. pisze: „W związku z takim określeniem pana ministra zarzucającym innym zbrodnie..., niech nam wolno będzie przypomnieć następujące fakty z historii. W narodowosocjalistycznym piśmie „Neues Bauerntum” z kwietnia 1940 r. niejaki profesor Oberländer prowadził z całą ostrością. «Jest rzeczą niemożliwą — pisał on — aby wschodnich prowadzić z całą ostrością. «Jest rzeczą niemożliwą — pisał on — aby na terenie, który leży w zasięgu rozwojowym naszego narodu, obca krew dostąpiła zaszczytu używania ziemi niemieckiej... Zniemczenie terenów wschodnich musi być w każdym razie zniemczeniem zupełnym... Wyraźny podział pomiędzy Niemcami a Polakami jest po wydarzeniach ostatnich lat absolutną koniecznością, o ile zagwarantowane ma być zachowanie czystości rasy».

Po roku 1945 pan Oberländer twierdził wprawdzie, iż artykuł ten został przerehabilitowany, a jego treść zmieniona przez redakcję, ale dowodów na to nie dostarczył.

A czyż rozgłoszona bawarska również „przerobiła” jego odczyt z listopada 1953 r., kiedy żądał skolonizowania Wschodu i rozwiązania problemu Sudetów w sensie układu monachijskiego (wymuszonego przez Hitlera)? Że polityk o takich przekonaniach zarówno w okresie przeszłym, jak i obecnie — pisze „Frankfurter Rundschau” — nie może jechać do Polski i nawiązywać kontaktów z narodem polskim, jest najzupełniej jasne. To jednak, iż odważył się swojemu przeciwnikowi politycznemu zarzucać „zbrodnie”, może się okazać jedynie w najwyższym stopniu „niebezpiecznym bumerangiem”.

Przy okazji wizyty prof. Carlo Schmid'a przekonaliśmy się jeszcze raz, że najzawziętymi wrogami jakiegokolwiek odprężenia międzynarodowego są rewizjoniści zachodnioniemieccy spod znaku „Göttinger Arbeitskreis”. (k)

*

NIEMCY ZACHODNIE W OBLICZU NIEPEWNOŚCI GOSPODARCZEJ

Spadek aktywności w koniunkturze światowej, a szczególnie recesja gospodarcza w USA, stawia perspektywy gospodarcze Niemiec zachodnich pod znakiem niepewności. NRF należy do krajów, których gospodarka wewnętrzna jest silnie związana z gospodarką światową, a tym samym czuła na jej wahania koniunkturalne. Rozmiar i trwałość recesji na rynkach światowych będzie więc głównym czynnikiem wpływającym na jej dalszy rozwój gospodarczy. Wprawdzie eksport zachodnioniemiecki wzrastał w 1957 r. w dalszym ciągu, co było wynikiem realizowania zleceń otrzymanych w ubiegłym okresie, stopa jednak przyrostu wykazała duży spadek. Gdy w pierwszym kwartale 1957 r. przyrost eksportu wynosił jeszcze 25% w stosunku do pierwszego kwartału 1956 r., to w czwartym kwartale wynosił tylko 12%, a w styczniu 1958 zaledwie 7% w stosunku do tego samego okresu r. ub. W poszczególnych gałęziach gospodarczych, np. w przemyśle maszynowym, nowe zlecenia zagraniczne są wiele niższe niż obecne rozmiary eksportu. W miarę więc wyczerpywania się zleceń z okresu lepszej koniunktury wielkość handlu zagranicznego będzie spadała.

Stopień zależności gospodarki zachodnioniemieckiej od rynków zagranicznych, a tym samym i od koniunktury na nich panującej, wykazuje kilka cyfr statystycznych. Z ogólnego obrotu przemysłu NRF w 1957 r. w wysokości około 200 mld DM, na obroty eksportowe przypadało ponad 30 mld DM. Jest to ponad 15%, w porównaniu do 11,6% w 1952 r. Koncentracja produkcji eksportowej nie jest jednak rozłożona równomiernie na wszystkie (ponad 40) gałęzie przemysłu. Na dziesięć z nich przypada 4/5 całego eksportu.

Eksport i zatrudnienie w roku 1957

	Obroty			Zatrudnienie	
	razem mld DM.	eksportowe mld DM.	%	razem w tys.	na eksport
górnictwo węgla	8,32	1,7	20	585,8	118,0
przem. prod. żelaza	15,9	2,95	19	294,0	55,0
„ chemiczny	16,36	3,75	23	400,0	92,0
„ budowy maszyn	18,15	5,67	31	831,0	259,0
„ bud. pojazdów mech.	10,3	3,42	34	316,3	107,0
„ budowy okrętów	2,46	1,37	55	111,8	62,0
„ elektrotechniczny	13,07	2,57	20	578,1	114,0
mechanika precyzyjna i optyka	2,07	0,79	38	141,2	54,0
przem. towarów żelaz. blasz- nych i metalowych	7,4	1,28	17	364,7	63,0
przem. tekstylny	15,39	1,18	8	648,0	50,0
10 gałęzi przemysłu	109,25	24,68		4270,9	974,0
przemysł ogółem	199,5	30,4	15,2	7221,0	1097,1

W dziesięciu gałęziach przemysłowych w produkcji eksportowej zatrudnionych jest niespełna milion ludzi, a w całym przemyśle w produkcji eksportowej 1,1 mln. W wypadku spadku eksportu — z czym się należy liczyć — zmniejszenie produkcji i zatrudnienia obejmie nie tylko przemysł eksportowy, lecz także jego dostawców oraz w ogóle gałęzie współpracujące, a przez ich dalsze powiązania z resztą gospodarki będzie się odbijało na całości życia gospodarczego (na zasadzie tzw. mnożnika). Próby zmniejszania importu i wprowadzania w jego miejsce produkcji eksportowej na rynek krajowy mogą być o tyle niebezpieczne, że spowodowałyby odwzajemnianie się partnerów zagranicznych, a to przyspieszałoby spadek obrotów handlu zagranicznego wraz ze wszystkimi ujemnymi skutkami.

Ekonomiści więc zachodni Niemcy uważnie śledzą rozwój sytuacji na rynkach światowych. Wizyta ministra gospodarki NRF L. Erharda w USA przypadła w okresie rozważania tam środków przeciwdziałających recesji gospodarczej. Według jego wypowiedzi, najważniejszym zadaniem tej wizyty jest możliwie najszersze i najgłębsze zorientowanie się w sytuacji gospodarczej USA. Od tego uzależnione jest, czy w Niemczech zachodnich podejmie się podjęcie kroków przeciw rozszerzaniu się skutków recesji amerykańskiej. Dr von Golowatscheff, kierownik badań koniunktury w *Weltwirtschaftsarchiv* w Hamburgu, ocenia obecne osłabienie koniunktury jako okres przejściowy do normalnego rozwoju, po „szturmowej” ekspansji powojennej. Jego zdaniem eksport i inwestycje nie mogą dłużej tak wzrastać, jak rosły dotychczas. Przyrost wydajności i produktu społecznego w następnych latach osiągnie najwyżej 3—4%.

Trudno przewidzieć dalszy bieg wypadków. Jedno chyba jest niewątpliwe, że wyczerpały się powojenne bodźce szerokiej ekspansji gospodarczej krajów kapitalistycznych.

Zródła: „Frankfurter Allgemeine Zeitung” 14 III 1958, nr 62; 1 IV 1958, nr 77; „Die Welt”, 26 III 1958, nr 72. „Die Wirtschaft”, 6 VI 1958 nr 10. „Die Weltwirtschaft”, 1957, zes. 2.

Zdzisław Nowak